

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 „
Helyben hához hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 „
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldésére
vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Negyvennyolcezer magyarért!

Az általános választói jogról szóló törvényjavaslat benyújtása után önkéntelenül is fellelegzik az ember. Egy kérdőjellel kevesebb, egy megnyugtató momentummal több.

Mig a király előzetes jóváhagyásával ellátva, a parlament előtt nem láttuk az általános választói jogról szóló javaslatot, mindig félnünk keltett, hogy a nemzet belső ellenségei, szövetkezve az ausztriai centralistákkal, aulikusokkal és a szomszéd állam minden bábeli zavarban kavargó elemeivel, ezen a kényes ponton kiforgatják a hatalomból a nemzet legjobbait. Az általános választói jogot meg kellett csinálni; s bizonyosnak látszott, hogy ha Andrassy meg nem csinálja, megcsinálja Kristófi.

Valljuk be: a Széll-kormány megbuktatása, a nagy obstrukciók idején »elgáloppiroztuk« magunkat. Olyasmit akartunk jogainkból megvalósítani, a mit csak kikényszerítenünk, kicsikarnunk lehet; s nem vettük számításba, hogy a kikényszerítéshez szükséges erővel nem rendelkezünk. Nehogy a kikényszerítést valamikor ismét megkísértsük, esetleg a siker nagyobb reményével: ezt a célt volt hivatva szolgálni az általános választói jog elve. Ezért lett a nyers tömegek izgatási jelszava egyszerre kellemes hangzású fölfelé. A nemzet azonban erősebb — és józanabb volt, mint remélték ellenségei. Az utolsó pillanatban, a végső szakítás előtt egy percre mérsékletet tanusított mindkét fél s azok kerültek a kormányhatalomra, a kik a nemzetnek igazán a legjobbjai valának. És ezeknek cselekvési szabadságát is bilincsbe verte az a kénytelenség, hogy a nemzeti aspirációk letörésére szánt általános választói jogot már most nekik kell törvénybe iktatniok.

Csak a közt lehet választanunk, hogy a Kristófi-féle, vagy az Andrassy-féle általános választói jogot fogadjuk-e el? Tertium non datur.

A kifejedés az első körül már megtörtént. Haladók, demokraták, nemzetközöiek, nemzetiségiek, szociáldemokraták, fekete aulikusok, vörös forradalmárok, Szekcsákék, Vlédék, burgjakobinusok és Jakabok bábeli zürzavarban táncolják körül az új aranyborjút, bármily kevés is benne az igazi arany. Andrassy javaslatával szemben még tartózkodó a nemzet közvéleményének egy része. A függetlenségi párt egy töredéke és a keresztényszocialisták nem lelkesednek érte a többes szavazat miatt, a konzervatív elemeket viszont az »általános« jelszó és a

szavazati jogától megfosztandó 48,000 magyar analfabéta gazda aggasztja.

Nincs ma nagyobb szükség, mint hogy Andrassy javaslata körül épp olyan sziklaszilárd egyetértésben tömörüljenek a nemzet legjobbjai, mint tömörülnek a magyarság ellenségei Kristófi gonosz célzatu aknája körül.

Ne feledjük, hogy azt az aknát még mindig nem tettük ártalmatlanná. Ne feledjük, hogy ellenségeink kezében még mindig kéznél a kanóc, melyet a legelső kínálkozó alkalommal lojalis érzéseik harsány hangoztatása mellett készek az aknába vetni. És ne feledjük, hogy igen hatalmas körök ma is jobb szívvvel látják a nemzetet darabokra szaggató egyenlő választói jogot, mely letiporná a hazafias elemeket, kiölné a nemzeti nagyság, a függetlenség iránti érzéket, mint látják Andrassy hazafias aggodalmából fakadt, bölcs előrelátással felépített többes szavazati rendszerét.

Oly kevés az, a mi most, a döntő percben a nemzet legjavát szétválasztja!

A konzervatív elemek aggályaira azt feleljük: ma épp úgy nem lehet kitérni az általános választói jog behozatala elől, mint a hogy 1848-ban kényszerítő parancs, a politikai helyzet által diktált következmény volt a jobbgyok felszabadítása, a népképviselő és a közteherviselés behozatala. Meg kell barátkozni, le kell számolni vele. Emlékezzenek rá a konzervatívok, hogy ha 1848-ban együtt tart a magyarság, ha nincsenek félrevonuló duzzogók, az egész erejével aktíve fellépő nemzettel szemben lehetetlenség lett volna úgy fellépni. Emlékezzenek rá, hogy ha részt vesznek az események irányításában, tekintélyük, befolyásuk intra et extra muros sok-sok utólagos peccavittur-beismerést előre is fölslegessé tett s az eseményeket innen és tul egészen más mederbe terelhetette volna. Ne feledjék, hogy más a konzervativizmus és más a maradiság. Jöjjenek és a multakra támaszkodó hazafias aggodalmaikat érvényesítsék az események irányításánál, feltétlen hűségükkel igyekezzenek a gyanakvásokat eloszlatni. Megtalálják a konzervatív irányzatot a javaslatban: a többes szavazatban. Dolgozzanak ennek még jobb kiépítésén, öntsenek bele még több nemzetfenntartó erőt — és mindenki hálával fogja fogadni működésüket, mert valóban hivek voltak nevükhöz: konzerváltak a nemzeti erőket.

A Holló—Batthyányi-csoport és a keresztényszocialisták tüzes ifju csapatának azt mondjuk: nézzétek azt az izzó, pokoli gyűlöletet, melylyel nemzetünk minden titkos és nyílt ellensége a többes és nyílt szavazat ellen esküszik. Kell-e több

bizonyíték arra, hogy az egyelő és titkos szavazás: gyilkos méreg? Méregkeverőknek akartok segédkezni, ha a leglisztább szándékkal is? Rátok fognak hivatkozni ellenségeink; orgyilkosok alarcúak akartok-e szegődni? A javaslat minden megbízható elemet részeltetni kíván a közhatalomban. Ti azt mondjátok, ismertek olyan elemeket a javaslat keretein kívül is. Jöjjetek hát közénk, mutassátok meg ezeket a derék hazafiakat, kész örömet fel fognak vétetni a jogositottak közé. A haladás elve nem követeli azt, hogy tátongó szakadéknak rohanjunk, ha cifra jelszavak négyes fogatán is.

Csak az a 48,000 irni-olvasni nem tudó magyar faj mindenkinek, a kiket a javaslat lesorvaszt 4,800 szavazatra. Ezek eddig nehéz időkben, válságos küzdelmekben hiven kitarítottak a nemzeti ideálok mellett. Talán iskolát is azért nem kaptak, mert kuruc magyarságuk mellett kitarítottak, mert nem engedtek a 48-ból. Nem az ő hibájuk, hogy irni-olvasni nem tanították őket. De a szívökbe bele van írva a magyar haza szeretete, tetteikből ki lehet olvasni a magyar génusz büszke önértetét — ezeket nem szabad, nem lehet az alkotmány sáncai közül kirekeszteni akkor, mikor sokkal kevésbé érdemesek oda befogadtatnak.

Ime, egy gondolat, amely egyesíthet minden becsületes magyart, konzervatívot és előre törekvőt egyaránt. Andrassy nem zárkózik el a magyarság erősítése elől s ideiglenes. kivételes rendelkezések a törvénybe fölvehetőek. Ma is választók a »régijogon választók« s maga a javaslat 12 éven innen az irás-olvasás igazolását nem köti iskolai bizonyítványhoz, csak 12 év múlva. Igyekezünk a közvetlen szavazók közé bejuttatni a 48,000 magyart! Negyvennyolcezer régi magyar szavazattal több: ez lelkesítheti a konzervatívokat, a hagyományok őreit. Negyvennyolcezer egyszerű parasztgazdával több közvetlen választó: a demokráciának is vívmánya. Ha ezekre kiegészítőül behozzuk a magyar nyelv bírásának kritériumát, ha azt mondjuk, hogy *bizonyos időn belül szavazó az is, aki az állam nyelvét legalább szóval bírja*: ezzel behoztuk az alkotmány sáncai közé feltétlen megbízható elemeket, ragaszkodtunk a hagyományokhoz és egyuttal az egyenlőség elvét is szolgáltuk.

Negyvennyolcezer magyarért érdemes küzdeni — csak ne egymás ellen!

Kevés, ami elválaszt bennünket — és mérhetetlenül sok, ami összetarthat: a haza boldogulása, jövője!

*

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 13.

Elnök: *Justh Gyula.*

Az ülés tíz órakor kezdődik. Az elmúlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése és néhány iromány bemutatása után Babocsay Sándor balpárti képviselő megindokolja az ő és társai nevében a tegnapi ülésen beadott indítványát.

Babocsay Sándor javaslatát indokolásában sérelmesnek találja, hogy az osztrák császári jubileum alkalmából magyar tisztviselőket is kitüntettek. Ez a magyar közjogon esett akkora sérelem, amilyen már évek óta nem esett meg. Nagyon kéri a miniszterelnököt, tegyen ez irányban megnyugtató kijelentéseket.

Wekerle Sándor miniszterelnök: Amit Babocsay a magyar nemzeti önérték ápolásáról és megvédéséről mondott azzal tökéletesen egyetértek. (Élénk helyeslés.) Az indokolásban azonban Babocsay tévedésben van. Az ezernyolcszázhatvanhetedik törvények egy bizonyos mértékig legalizálták utólag ő felsége trónralépését.

Kiáltások: Soha!

Wekerle miniszterelnök: Ez nem jelenti azt, hogy a 67-ig terjedő uralkodást törvényesnek mondták volna ki, hanem igenis megállapították az uralkodás kezdetének törvényességét. (Zaj.)

Elnök (csenget): Csendet kérek!

Wekerle miniszterelnök: Nem lehet tehát azt mondani, hogy őfelsége uralkodása 1867-tel kezdődik. (Nagy zaj.)

Kiáltások balról: Akkor lett azzá.

Wekerle miniszterelnök: Az illető tisztviselők nem rendjelt kaptak. Egy egyszerű emlékéremről van szó.

Kiáltások balról: Az emlékérmeket ellenjegyezte. (Zaj.)

Wekerle miniszterelnök: Már kifejtettem itt nemrég ez irányban álláspontomat. Ő Felsége 60 éve uralkodik, de magyar királyllyá csak negyven éve lett. A politikai illemmel nem egyezett volna össze, ha a jubileum alkalmával mi tüntető magatartást tanúsítottunk volna. Nem tartja helyesnek, hogy nem létező közjogi sérelmeket feszegessünk. (Helyeslés.) Kéri az indítvány mellőzését. (Élénk helyeslés.)

A Ház az indítványt mellőzte.

Ezután harmadszori olvasásban elfogadták a tegnapi elfogadott törvényjavaslatokat.

Elnök jelenti, hogy a 31-es választójogi és a 21-es annexiói bizottságok megválasztása következik.

Névszerinti szavazással megválasztották azokat, akiket a tegnapi pártértekezleteken már előre jelöltek.

A választási törvény tárgyalása céljából kiküldött bizottság: (31 tag) Balogh Ernő, gróf Batthyányi Tivadar, gróf Bethlen István, Bizony Akos, Buday Barna, Burdia Szilárd, Buza Barna, Csizmazia Endre, Eitner Zsigmond, Ernszt Sándor, gróf Eszterházy Mór, Ferenczy Géza, Gál Sándor, Hammersberg László, Heinrich Antal, Hellebroth Géza, Holló Lajos, Issekutz Győző, Kmety Károly, Leszkay Gyula, Máriássy Mihály, Nagy Emil, Petrogalli Oszkár, Rakovszky István, Rátkay László, Schuller Rudolf, Steiner Ferenc, Szabeny Antal, Szentiványi Árpád, Széll Kálmán, Tolnay Lajos.

A Boszniaira vonatkozó törvény tárgyalására kiküldött bizottság: (21 tag) Bakonyi Samu, Ballagi Aladár, gróf Batthyányi Tivadar, gróf Batthyányi Zsigmond, Dobrovics Milán, Lovász Márton, Mérey Lajos, Moskovits Iván, Nagy Dezső, Nagy Ferenc, Nemes Bertalan, Okolicsányi László, Rákosi Viktor, Rakovszky Béla, Rojcs Milán, Szivák Imre, Thaly Kálmán, Ugron Gábor, Visontai Soma, Zboray Miklós, gróf Zichy János.

Török Kálmán: A kivándorlásnak szerinte nemcsak anyagi, hanem lelki okai is vannak. Itt kell segíteni elsősorban a javaslatot elfogadja.

Ifj. Madarász József: A munkások, ha szerződésben vannak, ne kapjanak utlevelet.

Hazájukban biztos kenyeret hagynak el, egy bizonytalanért. Beszél amerikai tapasztalatairól és leírja, hogy milyen siralmas az ottani magyarság állapota. A künn született magyar gyermekek megszűntek magyarok lenni. Sérelem az egyház magatartása is, amikor a legkevésbé kiváló lelkészeket küldi Amerikába. Fel kellene egy külön magyar, görög-keleti egyház vezetést állítani. — A javaslatot elfogadja.

Hoch János: Beszél arról az erkölcsi szükségéről, amely az emberiséget mindig vándorlásra készíti. A népet hivatlan kuruzslók igazgatják elégedetlenségre. Ezeket az ál apostolokat kell elsősorban lehetetlenné tenni. (Élénk helyeslés.) A városok magukhoz vonják a vidék népét, de az odátululó nép nem képes megélni. Ezek a megélni nem tudó tömegek alkotják a kivándorlók legfőbb kontingensét. Egy másik ok, a latifundium; a sok lekötött birtok (Zajos ellenmondások). Nemzeti szempontok vezetnek és objektíve állapítja meg az okokat. A kivándorlást még szegényes iparunk is fokozza. Ebből a cirkulus viciosusból csak egy kiút van: az önálló vámterület. (Élénk helyeslés.) E nélkül nincs jólét; — enélkül Magyarország sohasem lesz ipara és gazdasága. (Ugy van.)

Hoch János a kivándorlásnak három okát ismeri. I. ethikai ok, II. a népnek nyugatra való vonzódása, III. a nagyvárosok vonzó ereje. A nép jelenlegi helyzetén a nagybirtokoknak parcellázás útján történő bérbeadásával lehet segíteni.

A javaslatot általánosságban elfogadta a Ház.

A részletes tárgyalásnál Szmececsányi György szólalt fel.

Andrássy Gyula belügyminiszter kijelenti, miszerint tud róla, hogy a kivándorlás okainál

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Bolond.

Irla: Szabenyei József.

(Zsuzsa néni ötven év körüli, de már ráncos arcú asszony.)

Az ügyész az íróasztal előtt ül és figyelmesen hallgatja az öreg asszony beszédét.

Zsuzsa néni: Ugy volt, nagyságos ügyész ur, ahogy mondom, nem volt annak semmi baja a világon, dolgozott szegény reggeltől éjfélig, ő kereste meg azt a kis enivalót, ami kettőnknek kellett, én már nem bírom a mosást, tájnak a lábaim. Aztán mondom, egyszerre csak megharagudott reá a bíró ur. Nem volt az olyan lány, mint a többi. A nyáron beteg volt, a haja kihullott, hát csunya is volt szegény, most is csunya, mert nem akar megnőni a haja, pedig csak huszonöt éves volt Szent Istvánkor. De megharagudtam rá a bíró ur, meg a jegyző is. Ahogy elmondtam neki a dolgot, hát majdnem kidobott a szobából.

Mert ki hallott már olyat, egy épeszü embert bevinni oda a tébolydába. Hát hogy elől kezdjem, mondom, a bíró megharagudott rá. Szép deli fia volt neki, mindig arra járt haza a mi házuk előtt. Nem nézett be soha, — a mi igaz, az igaz, — de azért tudta az egész falu, hogy a lányomat el akarja venni. Nem is beszélt az én szegény Julisom soha másról. Csak hogy a bíró fia elveszi. Gazdagok nagyon, nekünk csak ez a kis házuk van. De azért tudta mindenki, hogy elveszi. Az apja mégis mást tuszkol rá. Aztán azért haragudott meg a lányomra. Nem tudom, szere-

tett sétálni esténként, szép danolása is volt, hát úgy mulatott, ahogy tudott. El-el járt a bírók háza elé danolgatni, mikor süttött a hold, de hát hol az a törvény ami tiltja a danolást? Azért még nem bolond az ember, ha danol. Aztán egy este kicsalta egy kisbíró a vonathoz, hogy a bíró fia, a János akar vele beszélni. Hát örült szegény és kiment. Azóta nem láttam, behozták ide Pestre, kivitték a bolondok házába. Hát ez nem igazság! Én tőlem ellopták a lányomat, hát követelem vissza. Nekem az minden kincsem volt. Hátha mástól ellopnak valamit, azt az embert becsukják. Én tőlem pedig szabad lopni! Ezért jöttem, hogy feljelentsem a bírót, meg a jegyzőt, meg a kisbíró a tekintetes ügyész urnál, hogy csukassa be őket, mert tolvajok, akik ellopják a szegény ember minden kincsét. Tegyen igazságot a törvény.

Az ügyész: Jól van néni. Menjen haza szépen, majd kap irást és rendbe lesz a dolga.

Zsuzsi néni: Most ebből látom, hogy az ügyész ur is haragszik az én lányomra. Én tudom. Mert aki azt mondja, hogy menjek haza és majd kapok irást, az már összetart amazokkal. A törvény emberei mind összefognak, ha az egyik haragszik a lányomra, akkor mind megfojtáná egy kanál vízbe. Pedig az nem bántott soha senkit. Megsürgönyözte ide a bíró, hogy eljövök és már itt is felusztotta rám a törvényt. De én elmegyek a királyig. El én. Nekem adják vissza a lányomat. Nem bolond az! Jobb ez van annak, mint akármelyik fiskálisnak. De dalolai csak szabad. Mutassa meg nekem azt a törvényt, ahol az áll, hogy bolond néber az, aki dalol.

Az ügyész: Menjen haza szépen lelkem és majd utánna nézünk a dolognak. Ha nem bolond a lánya, majd ki szabadítjuk. De most már menjen. — Tuszkolja kifelé.

Zsuzsa néni: Az ügyvédnél is így jártam. Csak menjek haza, de ő nem vállalja a pört. Ha a házam rá megy, azt sem bánom, mondok, csak vállalja. De nem vállalt. Összejátsszik az is a bíróval, a jegyzővel. Hát most megyek, kiíratom az ujságba. Ki én. Elmék a királyig. Az én lányom nem bolond.

(Zsuzsa néni leér az utcára. Zavartan néz körül, nem tud eligazodni. Az ajtóban egy bírósági kézbesítőt szólít meg):

Zsuzsa néni: Mondaná meg, hol van az, ahol az ujságot csinálják? Tudja kérem, a lányom dolgában.

A kézbesítő: Melyik? Sok van ám!

Zsuzsa néni: Akármelyik. Csak ujság legyen.

(A kézbesítő megmutatja neki, merre menjen; néhány perc múlva Zsuzsa néni egy riporter a másikhoz küldi, végre is a szerkesztőségi szoba áll vele.)

Zsuzsa néni: Hogy kit keresek? Hát tessék tudni, már ide kellett jönnöm. Az ügyvéd összeesküdött az ügyésszel meg a bíróval a lányom ellen. Már térdig kopik a lábam a sok járásba, de addig nem nyugszom, amíg ki nem adják a lányomat. Olyan eszü lány, hogy hozzá járt a fél falu levelet íratni. Mégis bevitték. Haragszanak ránk tekintetes ur, rám is, de a lányomra különösen. Ugy volt ez régen is, mindig. Az apámra, aki pedig tüzes, okos ember volt, szintén csak haragudtak. Még apró gyerek voltam, mikor bevitték. Ott is halt meg szegény, a sok gyilkolástól.

igen sok visszaélés is szerepel. A visszaélésekkel szemben mindenkor erélyesen járt el.

A szakaszokat vita nélkül fogadta el a Ház.

Az ülés 2 órakor véget ért.

A költségvetés tárgyalása. A képviselőház szerdán kezdi a költségvetés tárgyalását. A budgetvita már kezdettől fogva a sürgősségi szakasz érvénye alatt fog állani. Egyelőre a Házban nyolc órás üléseket fognak tartani.

Lengyel Zoltán kiválása a balpártból. Lengyel Zoltán tegnap bejelentette kiválását a balpártból. A kiválást azzal indokolja, hogy nincs megelégedve a párttal s ezért ő blokkot akart alakítani. Az előzetes értekezletre összehívta a párt főbb tagjait, azonban azon senki sem jelent meg.

Városi közgyűlés.

— Második nap. —

Nem kellett valami nagy előrelátás ahhoz, hogy megjósoljuk, miszerint a városi közgyűlés második napját egészen igénybe veszi a város múlt évi zárszámadásának tárgyalása.

Körülbelül fél óráig tartott, míg a jelentéseket felolvasták s a főszámvevő igazoló beszéde is jókora időt igényelt.

A vita nagyon higgadt modorban indult s már-már ugylátszott, hogy rövidesen befejezik a fontos ügyet, mikor dr. *Moskovits* József felszólalt s kritika tárgyává tette a kiküldött bizottság eljárását s a tuloldali bizottsági tagok eljárását.

Erre megindult erősebb tónusban a vita.

Őlik ott az embereket. Ezt írja ki a tekintetes ut, mert nekem azt mondták otthon, hogy ide jöjtek, itt igazat adnak a szegény embernek.

A szolga: hozott valami irást?

Zsuzsa néni: Irást? Hoztam. Itt a házasság-levélem, itt az uramról, hogy meghalt. Iszákos ember volt — nyugodjék — azért nincs semmink, de ha a házom rámén, akkor is kiszabadítom szegény lányom a bolondok közül. Olyan jó lány tekintetes ur! A légynek sem vétett soha. Templomjáró lány volt. Én tanítottam imádkozni, mikor apró, kis lányka volt, összetettem a kezzeit, aztán este mindig imádkozott. Olyan szép volt a lelke. Tessék kiírni, hogy megakarják ott gyilkolni, mint az apámat.

A szolga: Jól van, néni, majd kiírjuk, csak menjen baza szépen.

Zsuzsa néni: Varga Juliának hívják. Engem meg övegy Varga Lajosnének. Azt írják ki, hogy milyen derék, okos jó lány az, egészséges, dolgos.

A szolga: Jól van, majd meg lesz, de most már menjen, mert sok itt a dolog.

(a telefon csenget, a szolga bemegy a fülkébe, majd kis vártatva kijön)

Zsuzsa néni: Az ügyész sürgönyözött ugy-e? Mondtam neki, hogy ide jövök, hát most már magával is összeesküdött.

A szolga: Dehogy, csak menjem lelkem.

Zsuzsa néni: Én látok mindent. Tudom, hogy már maga is haragszik a lányomra, mert a törvény emberei mind haragszanak rá. De nem hagyom a lányom, amíg én élek, nem engedem, hogy megöljék ott a bolondok közt. Elmegyek a királyig is, ha a házam rámeleg, akkor is. Nem hagyom, nem én!

(Mialatt beszél, összeszedi az írásait és szomorúan megy kifelé.)

Kritizálták a tanács eljárását a túlköltségek miatt s *Hlatky* Endre legkeményebb kritikát mondott az igazolás nélkül kiadott nagy összegek miatt.

A tanács különösen a főmérnök okulhatott a felszólalásokból.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Glacc Antal főispán elnökölt.

A törvényhatóság tagjai csekély számmal voltak jelen.

A tárgysorozat szerint következett a város 1907. évi zárszámadása.

Dr. *Istvánffy* István tb. főjegyző terjesztette elő a zárszámadásról szóló jelentést, a melyet már ismertettünk. A zárszámadás szerint a deficit 62.000 korona. Részletesen ismerteti a jelentés a nem engedélyezett és nem igazolt kiadásokat. Kapcsolatosan felolvasta a zárszámadás átvizsgálására kiküldött bizottság jelentését, amelyben a már ismertett javaslatok is fel vannak sorolva. Előterjesztették továbbá a főszámvevő jelentését, amelyben rámutat, hogy mi okozta a deficitet. A deficit szerinte abból keletkezett, hogy a közköltőemelés elkerülése céljából a törvényhatóság az 1907. évi költségvetést irreális alapon állította össze.

Ragány János főszámvevő szólott először a kérdéshez. Igazolni akarja, hogy a nem engedélyezett kiadásokra miért nem adott jelentésében felvilágosítást. Most pontonként magyarázza a tulkiadásokat, s azok keletkezésének okait.

Dr. *Adorján* Emil a kiküldött bizottság jelentését indokolja. A főszámvevő a deficitre nem ad kellő felvilágosítást. Igaz, hogy közköltő emelést kért a főszámvevő s nem adták meg, de akkor a rendelkezésre álló összeg keretén belül kellett volna gazdálkodni. Tehát ez az igazolás nem áll meg.

Nem terjeszkedik ki a főszámvevő arra, hogy mi okozta valójában a deficitet. Voltak rovatok, hol a bevételek csökkentek, de más rovatoknál óriási többletbevétel volt. A költségvetéssel szemben 122.000 korona többletbevétele volt a városnak s mégis 62 ezer koronára rug a deficit. A részletekre tér át s helyteleníti, hogy egyes kiadások más rovatokban vannak elszámolva. Kimutatja, hogy így jártak el éveken keresztül. A város érdekében tette meg a kiküldött bizottság javaslatait, de a főszámvevő a szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottsághoz óhajítja azokat utasítani. Ezt ne fogadják el, hanem tárgyalják le. Határozzák meg pontosan, hogy meddig lehet az előző év terhére kiadásokat eszközölni; a meg nem szavazott tulkiadásokat a tanács ne liquidáljon, hanem utasítsa vissza. Utasítsák a tanács, hogy minden tételt a maga rovatában könyveljenek el, — ez szükséges, hogy tisztán lássuk a kiadásokat. Ezek a javaslatok fontosak és szükségesek. A zárszámadások érthetőbben állíttassanak össze, ez szintén szükséges. Az is szükséges, hogy az indokolás ne a zárszámadás elején, hanem a tételnél jegyzetben legyen feltüntetve. Abban sem lát nehézséget, hogy a zárszámadást május vagy júniusban tárgyalják. Ez ideig összelehet azt állítani. Ez a szabályrendeletben is van. Még előterjeszt egy indítványt, hogy a tullépés indokolásául még vegyék be az illető rovatoknál, hogy mi okozta a tullépést s mely közgyűlés rendelte el, mily szám alatt. Ezeket a város gazdálkodásának helyessége érdekében elfogadásra ajánlja.

Glacc Antal örömet fejezi ki, hogy a kiküldött bizottság a zárszámadásban semmi zavaró körülményt nem talált. Az előterjesztett javaslatok egy része felesleges, de azért adják ki azokat a tanácsnak, hogy a jövő havi közgyűlés elé tegyen javaslatot.

Dr. *Moskovits* József indítványt tett, hogy a deficit fedezésére felveendő függő kölcsön ügyét halasszák el, míg a főszámvevő az idei 3-ik negyedévi bevételről jelentést tehet. Ezután megjegyzéseket tesz s ellenzi, hogy mindég nagyobb zárszámadást adjon ki a város. Nem olvassák el ugysem. Temesvár nem is adja ki zárszámadását. Köszömlére kiteszik a számadásokat különben is. (Zaj.) A nyomtatásnál tete-

mes összeget meglehet takarítani. De azért adjon ki a város zárszámadást, azonban kisebb terjedelemben. A kiküldött bizottság jelentését nem találja olyannak, hogy közelebb hozta volna a várost a helyzet javításához. A deficit látszólagos, mert sok kintlevősége van a városnak. A pótbittel dolgozás veszélyes, de ennek elérésére javítani kell a közigazgatási kezelést. Ne hagyjanak terheket a következő évekre, sem követeléseket. A törvényhatóság tagjai és a közgyűlés is előidézik a tulkiadásokat. Deputációkat vezetnek a polgármesterhez új utcaburkolásokért stb. s így állanak elő több kiadások. Az ügyosztályvezetők se veszik figyelembe a költségvetést. A költségek emelkednek, mert végzéseket intéznek a szomszéd szobába, s így a személyzet létszámát is emelni kell. Igaza van Adorjánnak, hogy a szervezeti szabályzatot át kell dolgozni. Ő a fizetés rendezésnél rámutatott, hogy deficit es évben ez nem vihető keresztül, de az ellenoldaltól leszavazták. Sajnos, hogy deficit van, de erre most ne vegyünk függő költsönt, hanem várják be a 3-ik negyedév eredményét. A szervezeti szabályzat átdolgozására pedig hívják össze a bizottságot. Elfogadja a főszámvevő jelentését.

Dr. *Molnár* Imre tisztelettel viseltetik a kiküldött bizottság iránt, de a szőlőtelep bezűntetésére vonatkozó javaslatát nem fogadja el. Értékes-e Nagyváradra a szőlőhegy, vagy nem? Szerinte nagyon értékes objektum a város egész közönségére s ezért a városnak kötelessége azt fenntartani és segíteni. A bor ára esett 100 százalékkal s ez mélyen súlytotta a hegybirtokosokat, akik milliókat fektettek be szőlőikbe. Tízezer szőlősgazda tartott kongresszust Budapesten s kétségbeesve követelték a minisztertől a boritaladó eltörlését, de a miniszter nem adott kedvező választ. Rámutat a bortermelést sújtott válságra. A nagyvárad hegyről is a kétségbeesés elűzi a kisgazdákat. Kifejti, hogy mily fontos a szőlőtelep a szőlőtermelésre. Ha nem volna, fel kellene állítani. Az új szőlő csak egy bizonyos ideig tart. — Időnkint újra kell ültetni. Itt is nemsokára újra kell ültetni, ha azt akarjuk, hogy behozza a költségeket. Ha 1200 hold szőlőnket újra kell ültetni, akkor szükség lesz teljesen megbízható oltványtelepre. Másként nem lehet szó a szőlő rekonstrukcióról. Végül még rámutat, hogy ha pusztulásnak hagyják a hegyet, valószínű elvadult közbiztonsági állapotok lesznek ott, aminek rendben tartása többbe kerül, mint a szőlőtelep.

Dr. *Stokker* József kiemeli, hogy a kiküldött bizottság csak a deficit okának kiderítésével bízott meg. Csak ebből a megbízásból kifolyólag foglalkozott a bizottság a szőlőteleppel. Átérve a zárszámadásra kijelenti, hogy csalódtak, akik panamától félték; de csalódtak azok is, akik felszólalásukban az örömpohárba ürömcseppet vegyitettek. Örömdetes a bizottság eljárásának eredménye. Alaposan jártak el a vizsgálatnál. Olyan hírek kerültek forgalomba, hogy fegyelmet kér a bizottság egyes tisztviselői ellen, de akik ezt várták, szintén csalódtak. Javaslatuk azt akarja, hogy jövőben a számvevőség tagadja meg a fedezetlen rendelések kifizetését. Egyes tisztviselők tullépték a határt, ezt kell megakadályozni. A kifizetett igazolatlan rendeléseken kívül még egy csapat számla van 1908-ra átutalva. Jelentésük tárgyilagossága volt s reméli, hogy a jövőre ilyen tullépés nem lesz s ha mégis lesz valami, elodázhatlan tulkiadás, azt bejelentik a közgyűlésnek.

Dr. *Hoványi* Gyula teljes elismeréssel van a kiküldött bizottság munkálata iránt s ezért indítványozza, hogy a közgyűlés elismerést szavazzon a kiküldött bizottságnak. (Helyeslés.)

Fried Ferenc számadatokkal mutatja ki, hogy téves a főszámvevő azon kijelentése, hogy a deficitet az irreális költségvetés okozta. — 127.000 koronával több bevétel folyt be, mint az előirányzat. Arra a konklúzióra jut, hogy éppen a több bevétel folytán a túlköltségek 193.000 korona a költségvetéssel szemben. — Ajánlja a kiküldött bizottság által előterjesztett javaslatok elfogadását.

Hlatky Endre elismeri, hogy a kiküldött bizottságot a város érdeke vezette eljárásában.

Örömet fejezi ki, hogy akik visszaéléseket vártak a zárszámadásból kifolyólag, azok csalódtak. A vitából különösen egy körülmény emelkedik ki, az, hogy nagy összegű hiteltulépések történtek, szabályszerű bejelentés nélkül. Erre meg kell mondani nyíltan, hogy a tanács helytelenül járt el. (Helyeslés.) A hiteltulépéseket köteles a tanács bejelenteni. Az kitűnik, hogy a tanács küzdött is a túllépések ellen, különösen a főmérnökkel szemben, de hiszi, hogy a főmérnök ezt nem rosszhiszeműségből idézte elő. A most kifejlődött vitából tanulságot meríthet a tanács, s a jövőben tudni fogja kötelességét. Ha pedig be nem jelenti a túlkidatást, ott a törvény s a fegyelmet meg lehet indítani. Az indítványra azonban nincs szükség, mert ezzel nem fogjuk eloszlatni a deficitet. A gazdálkodást nem kis kérdésekkel lehet javítani. A tisztviselők létszámát sem lehet csökkenteni, sőt egyes ügyosztályokban, a tapasztalat szerint emelni kell a tisztviselők számát. A vita folyamán a kérdéssel tisztába jöttünk; senkinek nem hányhatunk a szemére semmit. Fogadják el általánosságban a zárszámadásokat.

Dr Adorján Emil újból felszólal. Van szabályrendelet, de az nem lett betartva. Fegyelmet nem indítványozott a kiküldött bizottság, mert nem személyekkel szemben akart fellépni, hanem általánosságban akarja a gazdálkodás javítását. A kiküldött bizottság javaslatait fenn tartja. Majd Moskovits Józseffel szemben hangoztatja a zárszámadás és a költségvetés kinyomatásának a szükségét s annak áttekinthetőségét. A bizottság a város hasznát akarta előmozdítani. Fogadják el a főispán indítványát a javaslatokra nézve. (Helyeslés.)

Hlatky Endre dr Adorján szavaira megjegyzi, hogy azt nem mondta, miszerint maradjon minden úgy, amint eddig volt. Sőt éppen helytelenítette a hiteltulépést. A bizottság javaslataira nézve a főispán indítványát fogadja el.

Gábel Jakab óriási zajban kezd beszélni. Mivel csak későn jött a gyűlésre, felvilágosítást kért a tárgyalás eddigi menetéről. Folytonos zajban azt fejtegeti, hogy a zárszámadással szemben nem a 48-as párt, hanem a városi kör tagjai részéről gyakoroltak objektív kritikát. Kikélik a deficit s a túlköltekezés ellen. Vagy fegyelmet kell indítani, vagy inteni a tanácsot a jövőre nézve s most megadni a felmentvényt. A kiküldött bizottság eljárását és jelentését kritizálja s azt tuhaladott dolognak tartja.

Ezután dr Hoványi Géza emelkedett szólásra, de mielőtt beszélni kezdett, a főispán 5 percre felfüggesztette a közgyűlést.

A szünet után a főispán felhívta dr Hoványi Gézát, hogy szóljon a szőnyegen forgó kérdéshez.

Dr Hoványi Géza kijelenti, hogy pár szóval akarta kifejezni álláspontját s nem volt célja, hogy a vitát tovább buzza. Tekintettel arra, hogy a főispán felfüggesztette a gyűlést, most nem kíván szólni.

Előző főispán megjegyzi, hogy a gyűlést nem azért függesztette fel, hogy Hoványi Géza ne buzza tovább a gyűlést, de ő is ember, s már 3 óra óta vezet az elég zajos tanácskozást s így kifáradt. Egyáltalában nem akart senkit felszólalásában gátolni.

A vita ezzel befejeztetvén a zárszámadást általánosságban elfogadták.

A kiküldött bizottság javaslatait kiadták a tanácsnak, hogy a jövő közgyűlésre tegyen jelentést, melyek vannak azokból a szabályrendeletben s melyeknek elfogadását, vagy elvetését javasolja. Ezzel kapcsolatban kiadták Moskovits József javaslatát is a tanácsnak, hogy a deficit fedezésre nézve a folyó évi 3. negyedév eredményével kapcsolatosan tegyen javaslatot.

Végül elfogadták dr Hoványi Gyula azon javaslatát, hogy a kiküldött bizottságnak a közgyűlés elismerését nyilvánítsa.

A részletes vita elmaradt, mert hozzászólás nélkül részleteiben is elfogadták a zárszámadást.

A hátralevő ügyek tárgyalása ma, szombaton délután folytatják.

Abderai esetek.

Kidobtuk a rózsafüzéres asszonyt.

Pár hónapja került Abderába többek között egy héber házaspár. Mint minden idekerült ilyen ember azonnal hozzáfogott a meggazdagodáshoz. Szatócs-üzletet nyitott talán az óvároson, talán Hármás utcán. A hébereknek Abderában kincsesbányává válik minden és az új pár tényleg azzá is tette a szatócsüzletet.

Az üzlettel szomszédosan egy szoba van, mely a boltba nyílik, hogy ez se szolgáljon a héber pár esetleges kényelmére és ez is jövedelmet hozzon, kiadták lakószobának. A szobát egy szegény asszony vette ki. A lakót szívesen látták szatócsok egészen addig, míg meg nem tudták, hogy a szegény asszony a rózsafüzértársaságnak tagja. Tudvalevő dolog a rózsafüzértársaság nem kalapos templombajárók között van, hanem az ország és a város többségében lévő római katolikus lakók között. És ez óriási baj, ezt nem lehet héber szatócsoknak eltűnni.

Amikor tehát megtudták, hogy az ő lakójuk keresztény asszony, azonnal hozzá fogtak az üldözéséhez. Annyit még nem tűrt el ember, annál kevésbé egy nő, mint amennyit a rózsafüzértársasági nő eltűrt. A héber szatócs gondolván, hogy ma már elmúlt november elseje és ha most megfosztja lakásától, akkor az ég alá kerül az asszony, minden gondját arra fordította, hogy az asszonyt kidobja a lakásból. Ez tisztességes uton nem történhetett meg, mert az asszony kifizette a házbért.

A héber pár alattomos és törvényekbe ütköző utakon lehetetlenné tette az asszonynak az ott való lakást és amikor a szerencsétlen teremtés a rendőrségre fordult segélyért, ott bolondnak tartották és kimondták rá, hogy perlekedési mániában szenved. Nem talált védelemre sehoh sem. Végre is kénytelen volt a lakásból tegnap kihurcolkodnia. És amikor elhagyta a házat a héber szatócs elégedetten kárörvendve dicsekedett.

— Kidobtuk a rózsafüzéres asszonyt.

Hát bizony furcsa dolgok is történhetnek Abderában. Ott mindan keresztény ember antiszemita, ott minden keresztény ember üldözi a hébereket és ezek dacára is még mostanig nem tudnak Abderában példát mutatni, hogy egy keresztény ember kiüldöztesse volna zsidó lakóját házából. De azért sirnak ott a héberek, mert így elfelejtik a keresztények öntudatosságukat és türik, hogy a zsidók vakmerő nyíltsággal üldözzék azokat, akik odahaza vannak.

És ezek után még csodálkozzanak héberék ha valaki nem antiszemita.

Igy történt ez Abderában örüljünk, hogy nem élünk ottan.

Plutó.

UJDONSÁGOK.

* **Mayláth püspök Romában.** Gróf Mayláth Guztáv erdélyi püspök, László Polycarp, a szt. Ferenc-rend generálisa kíséretében Rómába utazott.

* **Eltűnt ügyvéd.** A napokban váratlanul kipattant a hír, hogy dr Barta Dezső ügyvéd Nagyváradról ismeretlen helyre távozott. A hirtelen és nyom nélküli távozás különféle kombinációkra adott okot, annál inkább, mert a fiatal ügyvéd utóbbi időkben meg-

lehetősen belebonyolódott a faüzletekbe, a melyekkel több nagyváradai pénzintézetnél vett fel pénzt. Tegnap a család megbízásából egyik nagyváradai ügyvéd felhívta az eltűnt Barta Dezső hitelezőit, jelentsék be követelésüket, egy nap alatt állítólag 300.000 korona adósságot jelentettek be, mivel szemben 200.000 korona fedezet volna. Egyik kisebb pénzintézet maga 60.000 korona erejéig van érdekelve. Barta Dezső távolléte először a tartalékos tiszt főszemlén tűnt fel, a melyről soha se maradt el, míg most igazolás nélkül távol maradt. Erre akkor nem fektettek súlyt s csak most kezd kiviláglani a háttér. A hitelezők igyekeznek a csőd elkerülése végett elfogadható egyezségre lépni Barta Dezső családjával.

* **Az iparosok munkadíjai a városnál.** A csütörtöki városi közgyűlésen felszólalások történtek azon abszurd eljárás ellen, hogy a város részére teljesített munkálatokért az iparosok csak 3—4 hónap, sőt egy év mulva kapják csak meg a részükre járó összeget s ez által tetemes kárt szenvednek. Rimler Károly polgármester tegnap tanácsulást tartott ebben az ügyben, amelyen elhatározták, hogy felszólítják az összes ügyosztályvezetőket, miszerint intézkedjenek, hogy ezután az iparosok a bevégzett munkák díjait azonnal kézhez kapják s ne kelljen azokra fél évig vagy még tovább is várni. Majd meglátjuk, hogy lesz-e foganatja ezen intézkedésnek.

* **Egy festőművész felesége eltűnt.** A rendőrségen feljelentést tettek, hogy Pálya Celesztinné született Winkler Eielke, 28 éves, festőművész neje, férjének Ujpest (Tavaszmező-utca 18. szám a.) lakásáról eltávozott és azóta eltűnt. Elvitte magával két leánygyermekét is, a 3 és fél éves Erzsikét és az öt és fél éves Edithet. Férje tudakozódott az asszony rokonságánál, vajjon azokhoz ment-e, de Pálya Celesztinnéről ezek nem kaptak hírt. A rendőrség most keresi az eltűnt asszonyt.

* **Megölte őket a tea.** Germán Sándor helyi születésű 38 éves ácssegéd, ki Pece-utca 30. sz. alatt Lakatos Róza nevű mosónővel, e hó 9-én este egy liter rumot és teát vitt haza s ebből otthon megeztak. Kedden Germán Sándor többször teázott. Szerdán reggel panaszkodott ismerőseinek, hogy gyomra fáj és feje szédül. Szerdán éjszaka pedig oly rosszul lett, hogy hozzátartozói dr Weinstock Armint hívták el hozzá. Alig, hogy az orvos megérkezett, Germán kiszivedett. Az orvos szívszélhűdést állapított meg a halál okául. Az elhunyt temetése iránt a szükséges előkészületeket megtették. Lakatos Róza, aki szintén ivott a teából, ő is gyomorfájást és szédülést érzett, majd hányás vett rajta erőt s így nagynehezen megmenekült a haláltól. Ugyancsak hétfőn este a velük egy udvarban lakó Kiss Mária 58 éves napszámos-asszony szintén vendégük volt és ő is teázott. Ez a Kiss Mária tegnap virradóra szintén meghalt. Ehhez is Weinstock orvost hívták le tegnap reggel, de már ő nem segíthetett. Az orvos tegnap délelőtt bejelentette ez esetet a rendőrségen s javasolta, hogy Germán Sándor eltemetését akadályozza meg a rendőrség, mert szükségét látja annak, hogy mindkét hulla felboncoltassék a halál oka megállapítása végett. A hullákat a rendőrség a hullaházba vitette. A titokzatos halálozás ügyében nyomban megindította a rendőrség az eljárást. Az eddigi rendőri nyomozat megállapította, hogy Germán Sándor édesapja idősb Germán Sándor

jelenlétében e hó 9-én este egyik ujjvárosi korcsmáon vásárolta a rumot, melyet ott készítettek, itt vásárolta a teát is. A vizsgálat során Kiss Mária párnája alatt megtalálta a rendőrség egy kis üvegben némi rum-maradékot, melyet a Germán-féle rumból szerzett Kiss Mária. A gyanús rumot és teát a rendőrség lefoglalta s a legszélesebb körű nyomozást indította meg. A korcsmában talált rum-készletet a rendőrség lepecsételte és vizsgálat végett az országos vegyvizsgáló állomáshoz küldte fel. A korcsma tulajdonosának nyilatkozata szerint a rumban semmiféle életveszélyes szer nem volt s a halálozást csakis a rum túlságos élvezete okozta. Ezt a nyilatkozatot különben a szakértői vizsgálatok fogják megerősíteni, vagy megcáfolni. A szakértők vizsgálatának eredményeig a rumból nem árusíthatnak.

* **Meglopott lakótárs.** Panasos feljelentés érkezett tegnap Amerikából és New-Yorkból az ottani osztrák magyar konzul utján A panaszt Ferge Lajos a székelyhidi főszolgabíróhoz küldte. Ferge azt panaszolja, hogy ezelőtt 10 hónappal Kádár Lajos biharmegyei kólyi fiatal ember megjelent nála és lakást kért, amit kapott is. Pár hónapi ott tartózkodás után Kádár egy napon azt mondta Fergének, hogy ő a postára megy levelet feladni. Kádár el is távozott és azóta többet vissza sem tért. Távozása után csak pár nappal vette észre Ferge, hogy ládájából 80 dollár megtakarított pénze hiányzik, amit minden valószínűség szerint Kádár vitt el. Terge azt hiszi, hogy Kádár Kólyra jött haza azért kéri a székelyhidi főszolgabíró-ságot, hogy ha esetleg már megérkezett a hűtlen lakótárs, akkor tartóztassa le s a 80 dollárt követelje vissza.

* **Elfogott tolvaj.** Özv. Janki Józsefné Uri-utca 3. sz. lakásán tegnap történt lopás tettesét Dienes István nyomozó ellenőr még tegnap este elfogta egy hegyközpályii születésű 24 éves lakatossegéd személyében. A teljes beismerésben levő tolvaj vallomása alapján a rendőrség emberei kimentek ma reggel a tettes lakásán az udvaron levő tűzifarakásban megtalálták a 267 kor. pénzt és 3 értékes ékköves aranygyűrűt is. A tolvaj zár alá került.

* **A veszprémi betöréshez.** Már megírtuk, hogy Kulcsár Károly veszprémi vaskereskedőnek pénzszekrényét a betörők nem sikerült feltörni. Érdekes azonban, hogy ezen új rendszerű »Meteor«-kasszát éppen egy nappal előbb kapta Budapestről a Meteor pénzszekrény és tresorgyárból (VI. Gömb-utca 59.) tehát ugy látszik éppen jókor.

* **Szélhámos hölgy.** Leitner Márton kereskedő panaszt emelt egy eddig ismeretlen szélhámos nő ellen, aki múlt hó 14-én beállított üzletében, itt mint *Ertsey* Jenő főszolgabíró feleségéként mutatta be magát, majd 74 korona értékű árut választott ki és elvitte, azzal, hogy a meg nem felelő árukat visszaküldi, a megtartott áruk árát pedig majd megküldi. Ezzel távozott, magával vitte a holmikat, s a kereskedő azóta sem látta, sem őt, sem az árukat, sem a pénzt. Ellenben megtudta azt, hogy a szélhámos nő az általa bementetett lakcím alatt (Sztaniszló-utca 12.) teljesen ismeretlen. *Ertsey* Jenő mezőkeresztesi főszolgabíró neje pedig üzletében meg sem fordult. A rendőrség nyomozza az ismeretlen szélhámos nőt.

* **Erdős és Grünfeld-cégnél** Bémer-tér Poyánár-palota. Megérkeztek az őszi kosztüm-, kelme és blouz selyem ujdonságok, valamint az őszi felöltők. Kosztümök és felöltők jutá-

nyos árban készülnek. Rendelt fehérnemű ke-lengyék mindenkor megtekinthetők.

A „PANNONIA“ éttermekben
VASÁRNAP, NOVEMBER 15-ÉN
-- délelőtt 10-től 1 óráig --
KATONAZENE.
Este pedig BURA KÁROLY
zenekara hangversenyez.

* **Mozgófénykép a Korona-kávéházban.** Ma szombaton, vasárnap és hétfőn, a következő új műsor lesz bemutatva: A kötél táncosnő. A Model. Romeo és Julia. Medve vadászat Oroszországban. Ifjuság forrása. Nyugalmozott tábornok elbeszélése. Bátor vadász. Baumann Károly mint Miss állán. Megtréfált szakácsné. Három magyar szépség. Kezdeté 9 órakor. Belépti-díj nincs. Szives pártfogást kérve, tisztelettel *Klein* Lajos kávé.

* **Borsalino őszi kalap ujdonságai Reichard áruházába megérkeztek.**

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: Szerencse fia.
Vasárnap: d. u. Görög rabszolga, este: Tolonc.

Uj opera. A nagyvárad Szigligeti-Színház igazgatósága — mint értesülünk — érdekes ujdonságot vett föl műsorába. Az új darab kétszeresen érdekelte a szerzője, »Nadina« címet viseli az új opera és szerzője a Szigligeti-Színház karmestere, *Lehel* Károly. A címszereplő az orosz forradalmi életben nagy szerepet játszott híres pópának, *Gaponnak* leánya, akinek szerelme köré ez izgalmas időszak lázas eseményei fonódnak. Az opera hatalmas arányú erőteljes vázához nagyszerű megoldással biztos, kifejtett muzsikát komponált a tehetséges szerző, akinek nagystíli munkáját még a téli színházi szezon alatt lesz alkalma megítélni a nagyvárad közönségnek. *Erdélyi* Miklós igazgató most fogadta el az érdekes ujdonságot színháza műsorára.

MULATSÁG.

Naptár.

November 14. Jogász kolon estély.
November 21. Jogász kolon estély.
Január 8. Jogász kolon-estély.
Január 22. Jogász kolon-estély.

A mai jogász kolon estély.

A Zöldfa szálló összes helyiségeiben tartja a kir. kath. jogakadémia ifjusága első idei kolon estélyét. Az eddigiek szerint az estély tényes sikert ígér. Csak attól fél a rendezőség, hogy szűk lesz a Zöldfa terme, mert már eddig is igen sok jegy kelt el s különösen sok táncolóra van kilátás.

A rendezőség elnöke *Czelláth* Árpád, pénztáros *Büchler* Lajos, ellenőr, táncrendező *Czelláth* Árpád és *Véssey* Kálmán.

A rendezőség többi tagjai:

Apáthy Jenő, Balázs Sándor, Bérczy Endre, Dániel Lajos, Gerő Gusztáv, Jäger Nándor, Keledi József, Koller Lajos, Kovács Andor, Középesy Emil, Lehótzky Brunó, Lehótzky István, Liszkay Loránd, Manojlovics Tivadar, Pető Sándor, Páskuly Lajos, Petz Zoltán, Se-

bestyén Gyula, Szondy György, Sztaniszlóvszky Ervin, Tabéry Géza, Várszeghy Lajos, Vass Árpád, Vidiczky János, Veil Károly.

ZENE ÉS MŰVÉSZET.

A mai hangverseny.

Nagy érdeklődéssel készül Nagyvárad zenekedvelő közönsége a mai hangversenyre, melynek sikerét már biztosítják a *Sebő* Imre könyvkereskedésében eddig elkelt jegyek is. A Felvidéki Ujság a hangverseny szereplőiről következőleg emlékszik meg a mai hangverseny szereplőinek Kassán aratott nagy sikeréről:

Annak a néhány embernek, akit jó szerencséje erre a hangversenyre elvitt, — felejtetetlen élvezetben volt része. Mainapság, mikor v dobogón a show-girl-ök és erőművészek megszokott látvány, — jól esik a szívünknek a komoly művészetnek olyan fölmentjeiben gyönyörködni, mint a vasárnapi esti művészpár. Hogy tisztelik a művészetet, az már a műsorukon meglátszik. Bár ez énekesnő úgy, mint a hegedős, a technikai készség tetőfokán állanak és sulyt helyeznek arra is, hogy tehetségüket és tudásukat lehetőleg több oldalról mutassák be, mégis az, amit előadtak nem szemkáprázató csillogás, hanem a dal és zeneirodalom első klasszisu remeke. *Koller* Tony tökéletes koloratur énekesnő, amit a »Sevillai borbély« nagy áriájával bizonyított, de a dalművészetet is érti úgy, mint rajta kívül kevesen. Hangja tömör, kissé sötét színezetű, intonálása eszményien tiszta, tullái egyenletesen csengők és bravúrosan hosszúak.

Egyforma hűséggel érzékelteti ugyan a francia dal formatökéletességeit és az olaszok érzéki zománcát, de fő ereje mégis a német ária komoly széles, ünneplés tonusaiban, gazdag árnyalataiban nyilatkozik meg. *Pick-Steiner* Soma művészi elmélyedés, szabatoság és fegyelmesség dolgában az énekes művésznő kongeniálisa.

A hangverseny a Kereskedelmi Csarnok disztermében este fél 9-kor kezdődik.

TÁVIRATOK.

A katolikus papság tiltakozása.

Győr, november 13. A dunántúli katolikus papok Ponogyon gyűlést tartottak. A gyűlésen megbotránkozásuknak adtak kifejezést a fölött, hogy a netemere pápai intézkedésre vonatkozólag a protestánsok oly durva kritikát tettek. Kimondották, hogy a protestánsok eme eljárása ellen a legerélyesebben tiltakoznak.

Király és trónkövetelő.

Páris, november 13. Madridból fenn-tartással közlik, hogy Don Jaime herceget, Don Carlos trónkövetelő fiát tábornokká nevezték ki a spanyol hadseregben, ami azt jelenti, hogy az uralkodó család és a trónkövetelő között helyre-állott a béke.

Az angol kormány György ellen.

Bécs, november 13. A belgrádi angol nagykövetség György herceg elmondott beszéde fölött rosszalását fejezte ki s azt nem tartja olyan természetűnek, mely az angol politikával összeegyeztethető volna. Az angol követ Györgyöt a hasonló beszédek elmondásától való tartózkodásra figyelmeztette.

Meghalt a kínai császár.

Peking, nov. 13. Közhit szerint a császár súlyosan beteg. Erői szűnőben vannak. A lakosság körében oly hírek is vannak elterjedve, amelyek szerint a császár halott. Ifjabb fivérét a palotába vitték. A császár tíz év óta idült vesegyulladásban szenved, amihez mostanában cukorbetegség, csipőfájdalmak és egyéb bajok járultak.

A bányaarobbanás Radzottán.

Szegszárd, november 13. A radzottai (Westfalia) bányaarobbanás híre nagy megdöbbenést keltett Szegszárdon, mert a bányába Tolnamegyéből toboroztak igen sok munkást, leginkább svábokat. Csaknem mindegyik héten indult munkáscsapat. A múlt héten 34 tolnamegyei sváb munkást vittek oda.

Berlin, nov. 13. A bányá belsejéből még mindig ki-kicsap a láng. A mentés lehetetlen. A tárnák kapuit elzárják az omladékok. A beomlott tárnákban még hozzávetőleg 250 ember lehet. Minden valószínűség szerint bent pusztultak valamennyien.

Berlin, november 13. Az égő tárnából eddig 83 halottat hoztak fel.

Igazságszolgáltatás.

Uray Béla okirathamisítása? A budapesti királyi ügyészség tegnap foglalkozott az Uray Béla báró ellen emelt okirathamisítási váddal. Az ügyészség a báró ellen a vádat elejtette, mert beigazoltnak látta, hogy abban semmi része nincs Uraynak.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, nov. 13.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. —	—	10.38
Rozs okt. —	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt. —	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, nov. 13.

Oszták hitelrészvény	—	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
Leszámitoló bank	—	—	743.75
Rimamurányi	—	—	561.50
Oszták-m. államvasuti részv.	—	—	692.25
Közuti vasut	—	—	552.—
Városi villamos vasut	—	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. nov. 13.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	95.50
Magyar nyeremény sorsjegy kölesön	—	—	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	—	—	94.50
Oszták járadék papírban	—	—	186.—
Oszták járadék ezüstben	—	—	145.—

Oszták járadék aranyban	—	—	97.25
Oszták korona járadék	—	—	99.—
1860. oszt. államsorsjegyek	—	—	116.50
Oszták magyar bankrészvény	—	—	197.50
Magyar hitelbank-részvény	—	—	150.25
Oszták hitelbank-részvény	—	—	730.—
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
London vista	—	—	631.50
Páris vista	—	—	689.50
20 márkás arony	—	—	23.51
20 frankos (Napoleon) —	—	—	19.09
Német birodalmi márka	—	—	117.62

NYILTTÉR.

Dr Rezső Mór
ügyvédi irodáját
 Színház-utca 4. sz. (dr Adorján-féle ház) I. emeletére helyezte át.

Pick Steiner S.
 hegedűművész,
Koller Tóny
 udvari operaénekesnő által,
A Kereskedelmi Csarnok
 disztermében f. hó 14-én
≡ SZOMBATON ≡
 tartandó
hangverseny műsora:

I. *Mozart A. V.*: 5. sz. Koncert. Hegedűn előadja: *Pick Steiner Soma*.

II. *Rossini*: Rosini Aria a Sevillai borbély c. operából, előadja *Koller Tóny*, udvari operaénekesnő.

III. *Zongorajáték. Goldschmied Richard*.

IV. a) *Ambrosio*; Romancz. b) *Sarasate*: Tarantella, hegedűn előadja: *Pick Steiner Soma*.

V. a) *Behm A*: Jean Renand ó francia b) *Strauss*: Reggel. c) *Hinrich*: Hercegnő. Előadja: *Koller Tóny*.

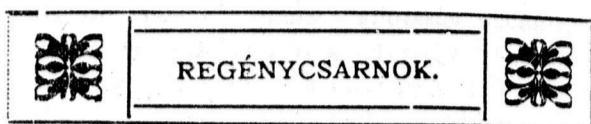
VI. *Saint Saens*: Rondó Capriccioso. Hegedűn előadja: *Pick Steiner Soma*.

VII. a) *Massenet*: Gavotte: a) *Taubert*: Madár az erdőben. e) Van Eyken: Judith győzelmi dala. Előadja: *Koller Tóny*.

VIII. *Vagner*: Albumblatt. *Nachez*: Czigánytánc. Hegedűn előadja: *Pick Steiner Soma*. Zongorán kíséri: *Goldschmied Richard* ur.

Kezdeté este fél 9 órakor.

Jegyek: 5, 3 és 2 kor. előjegyezhetők **SEBŐ IMRE** könyv- és papírkereskedésében Rákóczi-ut,

A P É N Z.

Irta: C. V.

(Folytatás.)

43.

XXXV.

Marci kidobatik.

Marci felöltözködve, pálcaja és kalapja után nyulva a rektorhoz siet, hogy a képviselő-választás részletei fölött értekezzenek. A rektor a kis kertben találja s karöltve együtt sétálgatnak az ösvényeken, midőn, szent ég! a rektor szaporodni látja, mindegyre szaporodni az agyagos talajon a félpatkós csizmanyomokat...

Marci a képviselő-választás részleteit tárgyalja, a rektor csak hallgat, hallgat s arrafelé vezet, amerre a polc s alatta a jó magyar dohány van.

— Nem szolgálhatok egy kis jó magyar dohánygyárral?

— Nem vagyok pipás.

— Ugy? tehát nem pipás s a legjobb magyar dohány sem kell... No, se baj! — Állj föl erre a kőre!

Marci bámészkodva a kőre föláll.

— Eléred-e innen ama polcot kezdeddel?

— A földről nem érném el, de a kővön állva elérem, hogyne érném el!

— Hm!...

— No, de most már leszállhatok?

— Le — mutasd csak meg somfa-botodat.

Marci átnyújtja neki a botot.

— A bot közepén egy kis zöld pontocska van Marci, egy tisztán kivethető zöld pontocska...

— Látom.

— Ezt is látod?! látod teringette gazembere!! No, ha láttad, most már kotródj ki a szűk nyíláson azonnal, de úgy, hogy soha küszöbömöt át ne lépjed! — Dictum, factum, de liberatum!!

Erre a rektor megragadván Marcit galléránál fogva, kilökte az ajtón, s nagyott rugott a levegőbe, kérlehetetlen haragjában.

A rektor e percben csupa engesztelhetlenség, csupa gyűlölet volt, megutálta a pártot, melynek ilyen kortese van, s ilyen gazembert hízal — s föltette magában, hogy még lábát sem mozdítja meg érdekében.

A párt elvesztette legbefolyásosabb barátját, s Marci még mai napig sem tudja, volta-képen, miért lökték ki galléránál fogva a kapun.

Ez volt Török Lehelnek egyik kortescsinnya. Hazudnánk, ha azt mondanók, a leg-leleményesebb, a java ezután következik.

XXXVI.

Báró Raner jó bora.

Csöröginek támadt egy ötlete.

— Drága tréfa lesz biz az, gondolá, de ha sikerül, báró Raner képviselőségét biztosítja.

Erre a kocsmá felé sietett.

A gazdag báróknak volt hat hordó rendkívül jó bora, mit birtokáról szállítottak Szikfalvára, a célra, hogy a választási döntő napon csapra üssék. Ez a hat hordó bor Iczig pincéjében állott, Csörögi Török rendelkezésére.

Török megkóstoltatta a borokat Marcial, s ez úgy nyilatkozott, hogy egy fél vármegyét lehetne itatni azokkal, s egy egész választókerületet megvásárolni.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős
Dr. VUCSKICS GYULA.

Vendéglő áthelyezés!!

Értesitem a n. é. közönséget, hogy a Kurlender házban **14 évig fennálló kóser** vendéglőmet Zöldfa-utca 10 sz. (Dr. Várnai-ház iff. Weisz Bernát mellé) : : : :

HELYEZTEM ÁT.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve tisztelettel

GRÓSZ A.
vendéglős.

Belépés felhívás a Polgári takarékszövetkezet 14-ik évtársulatába.

A Polgári Takarékszövetkezet 1909. január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át vagyis 1911 év végéig tart. Mindenki tetszésszámban szeritien jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenkint 20 fillér (10 kr.) fizetendő. A három év eltelté után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik s mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerülthaszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és önségélyt nyújtani, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések dacára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyereséget hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 4% részét 6% os kamatláb mellett minden előleges bejelentés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai chequelapok útján teljesíthetik.

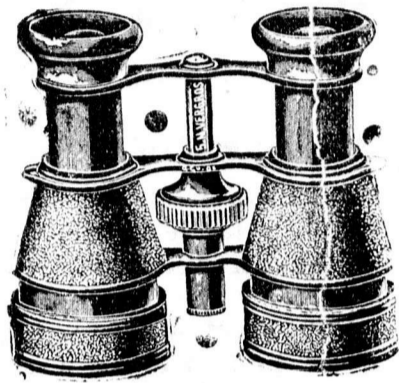
A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 10 fillér (5 kr.) beiratási díj fizetendő s egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére irt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik az 1909. január 1-től kezdődő 14-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1908. november.

A Polgári Takarékszövetkezet igazgatósága.

Az évtársulatok befizetési vasárnap kivételével a hét bármelyik napján eszközölhetők.

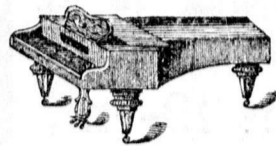
Megfelelő szemüvegek orcsiptetők, francia színházi látcsövek, kipróbált hőmérők, mérnöki műszerek nagy választékban kaphatók

Klein Húgó

látzerésznél Nagyvárad, Rákóczi-út (Orsolya zárda.)

Javítások rögtön eszközöltetnek!
!! Saját műhely!

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű zenekedvelő közönséget, hogy a Szent János-utcai 1. sz. alatt levő raktáramban nagy választékban vannak

ZONGORÁK
és
PIANINO

eladásra, hangversenyre, estélyekre ugy-szintén

havi bérletre igen olcsó árban

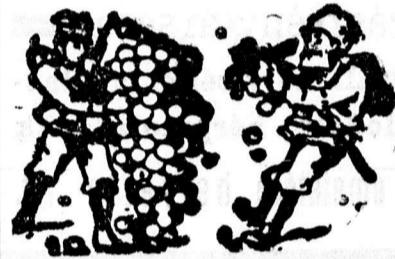
számítva. — A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Özv. Mustó Jánosné.

Hirdetéseket

jutányos áron vesz föl
a **kiadóhivatal.**

Szőlő-oltványokat

szállit,
fajtisztaságáért
jótállva
legdusabb
választékban a már
évek óta
elismert

és legmegbízhatóbbnak ismert:

Küküllőmenti elő zöllőoltvány-telep.

Tulajdonos: **Caspari Frigyes,**

Medgyes 39. sz. (Nagyküküllő-megye)

Tessék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben található az ország minden részéből érkezett elismerő levelek, ennél fogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségektől szö-mint írásbelileg bizonyosságot szerezhet magának fenti szőlő telep feltétlen megbízhatóságáról.

Szives tudomásul hozzuk, hogy Nagyváradon, Rákóczi ut 5. szám alatt fiókraktárt létesítettünk, hol papírnemügyárunk összes termékeit raktáron tartjuk. Gyártmányainkon kívül nagy raktárt tartunk papir-, iró-, rajz- és festő-szerekből, hogy ama helyzetben lehessünk, hogy mindennemű követelménynek a lehető legjobban meg tudjunk felelni. Jóindulatu támogatást kérve vagyunk

Kitünő tisztelettel

Fiókraktár:

Nagyvárad, Rákóczi-
ut 5. sz.

Rigler József Ede

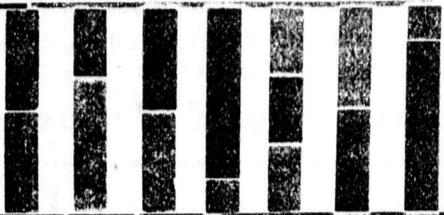
Papírnemügyár Részvény-Társaság,
BUDAPESTEN.

A kis-szántói

uradalom parcellázása
folytán úgy az egész
állatállomány, mint az
■ összes ■

gazdasági felszerelés
f. hó 18. és 19-én

önkéntes árverésen
■ fog eladatni ■

A Magyar Bank

■ részvénytársaság ■
hivatali helyiségét a „Sas-
szálloda“ bérpalotájának
első emeletére helyezte át.

MOSKOVITS FARKAS és Társa

cipő és csizmagyár. Császári és királyi közös hadsereg szerződéses szállítók.
■ ■ ■ Nagyvárad. ■ ■ ■

Fiókküzetek:

Nagyvárad, Rákóczi ut Bazar épület.
Kizárólag finom különlegességek.
Nagyvárad, Kossuth-utca Gyár épület.
Finom és kényelmes lábbelik.

Budapest, Rákóczy-ut 64. Budapest,
Andrássy-ut 17. Pécs, Király-utca 7
Petrozsény, Főtér. Sarajevo Rudolf-u. 10.
Eredeti Gyári szabott árak!!!

Tartós fűtésre legalkalmasabb és legjutányosabb tüzelő-
anyag a **COAKS**.

Meidinger és egyéb töltőkályhák fűtésére legjobb a

G Á Z - C O A K S

mert a súlyosabb és ezáltal drágább mile coaks (Meiler Coaks) sokkal
nehezebben gyul meg.

A Coaks ára jelenleg 5 kor. 20 fill. métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltetik meg a coaks, akkor azt a
város belterületén métermázsánként 40 fill. fuvardíjért házhoz szállítjuk
és **beraktározzuk**. — Gázfogyasztóinknak azon kedvezményt nyújtjuk,
hogy őket a téli saison alatt minden körülmények között ellátjuk coakssal.

Továbbá felhívjuk a t. közönség figyelmét a hosszas kísérletezés után teljesen
bevált **lefele égő** gázizzólámpára (**Invert-égők**). Ezek **90 liter** gáz-
fogyasztás mellett **100-120 H. gyertyafényt** adnak, tehát óránként nem egészen
3 fillérbe kerülnek. A legjobb invertégő üvegüveggel felszerelve **kilenc koro-
nába kerül**. **Gázkandallók, gázfürőkályhák, gázvasalók, főzők** és
kávépörkölők nálunk beszerezhetők.

Nagyvárad, 1908. október.

Nagyvárad, légszeszgyár.

➔ Megérkeztek az összes őszi és téli újdonságok ➔

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházába,

minden cikkben, őszi és téli modell-felöltők, angol és skót
kostüm-szövetek, blouse-selymek, szörme-collior blouseok és
szoknyák igen nagy választékban és rendkívül jutányos árban
árusítatnak.

== A lelegegánsabb és legjobb kivitelű ==
angol kosztümök, francia ruhák, őszi és téli

peluche és szörme felöltők, ez évben ismét megnagyobbított saját
műtermeimben szintén rendkívül jutányos árban vállaltatnak el.
Művezető főszabász: BÖHM. J. ur, az ARVAY JÁNOS és TSA
budapesti cs. és kir. udvari szállító cég volt főszabásza.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.